

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ И ГРАЖДАНСКА АКТИВНОСТ НА УЧЕНИЦИТЕ

Резултати от участието на
България в Международното
изследване на гражданското
образование – ICCS 2009

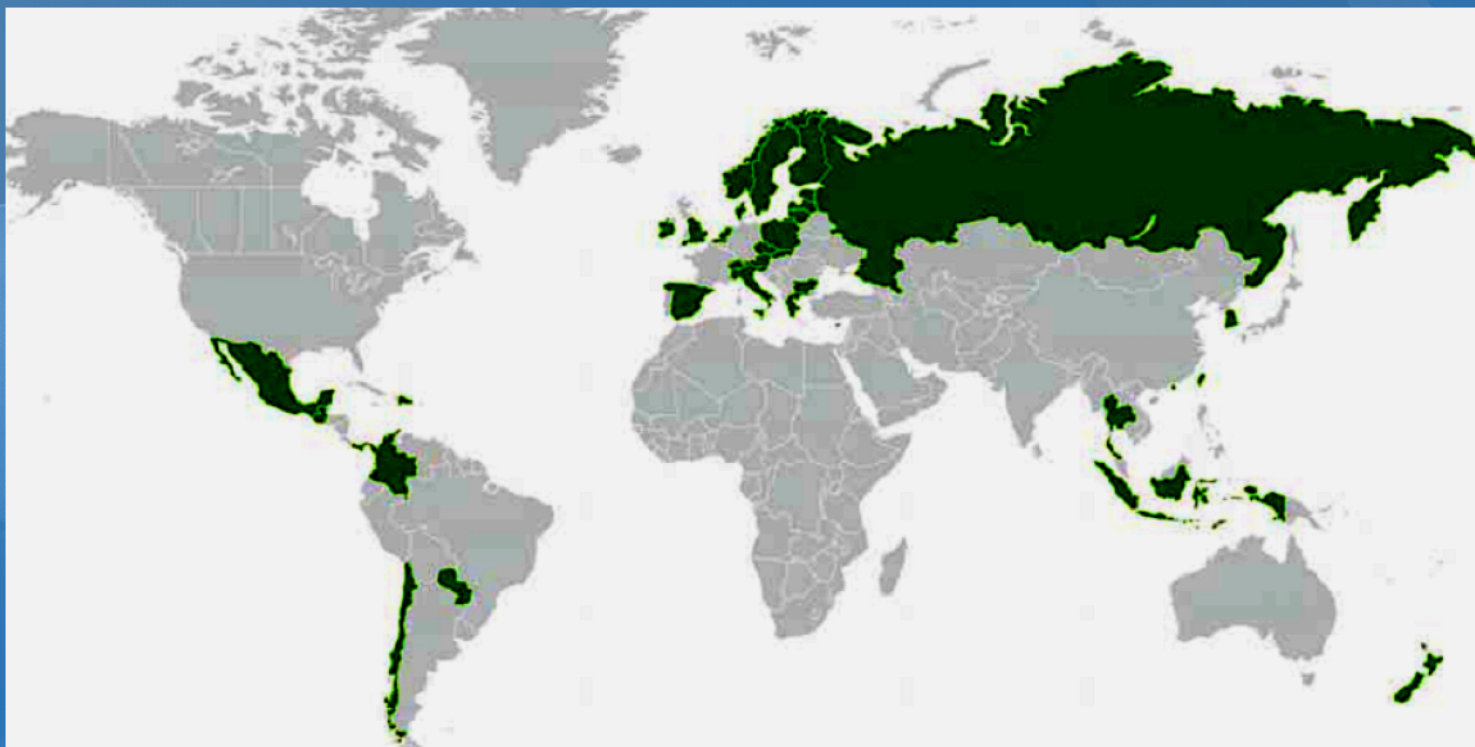
Светла Петрова – национален координатор

Център за контрол и оценка на качеството на образованието

ICCS Консорциум

Università degli Studi Roma Tre
Laboratorio di Pedagogia sperimentale

Австрия
Англия
Белгия
България
Гватемала
Гърция
Дания
Доминиканска република
Естония
Индонезия

Ирландия
Испания
Италия
Кипър
Китайски Тайбей
Колумбия
Корея
Латвия
Литва
Лихтенщайн

Люксембург
Малта
Мексико
Нова Зеландия
Норвегия
Парагвай
Полша
Русия
Словакия
Словения

Тайланд
Финландия
Холандия
Хонконг
Чехия
Чили
Швейцария
Швеция

Инструментариум и методология на изследването

Когнитивен тест
(80 тестови задачи)

Регионален модул

- когнитивен тест (12 задачи, 12 минути)
- въпросник (17 минути)

Въпросници за:

- ученика
- учителя
- училището

Целева група и национална извадка

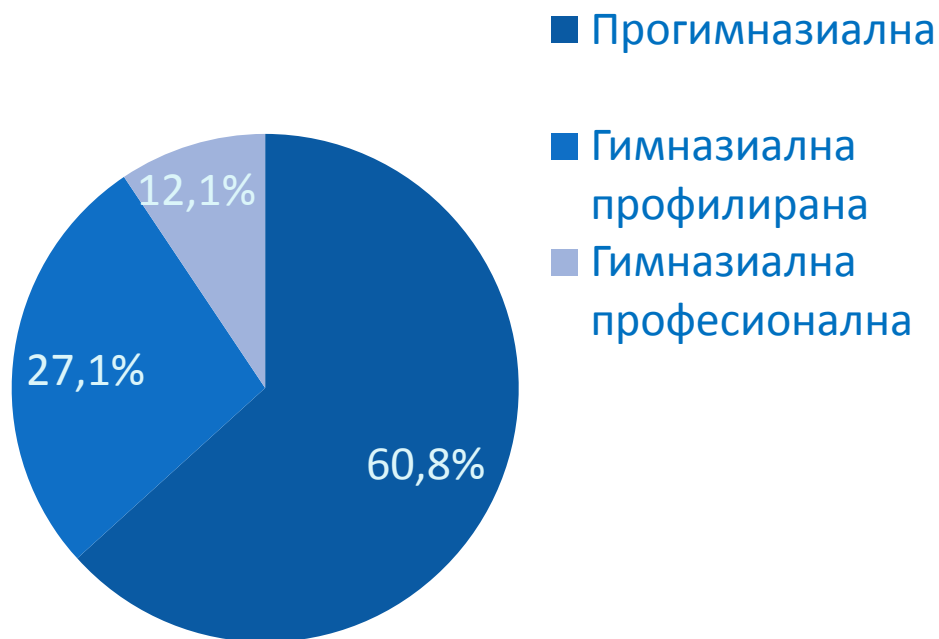
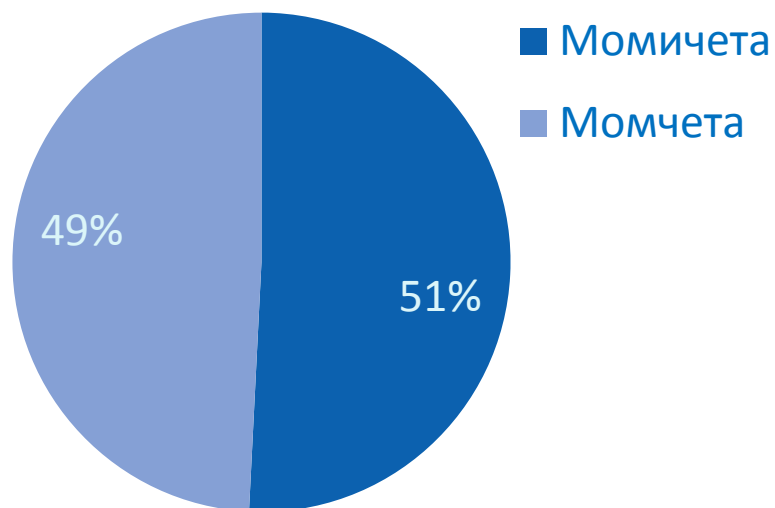
Целева група: ученици на възраст около 14 г.

Период на провеждане на изследването:
15 февруари – 31 март 2009 г.

Участници:

- 3257 осмокласници
- 1850 учители
- от 158 училища

Целева група и национална извадка

Концептуална рамка на ICCS (1)

Знания и умения:

- Гражданско общество и политически системи
- Граждански принципи
- Гражданско участие
- Граждански идентичности

Концептуална рамка на ICCS (2)

Възприятия, нагласи и ценности:

- Степен на познаване и приемане на демократичните ценности
- Стремек към самопознание, отношение към правата и отговорностите на отделния гражданин, на различните обществени групи и институции
- Готовност за активно гражданско поведение

Концептуална рамка на ICCS (3)

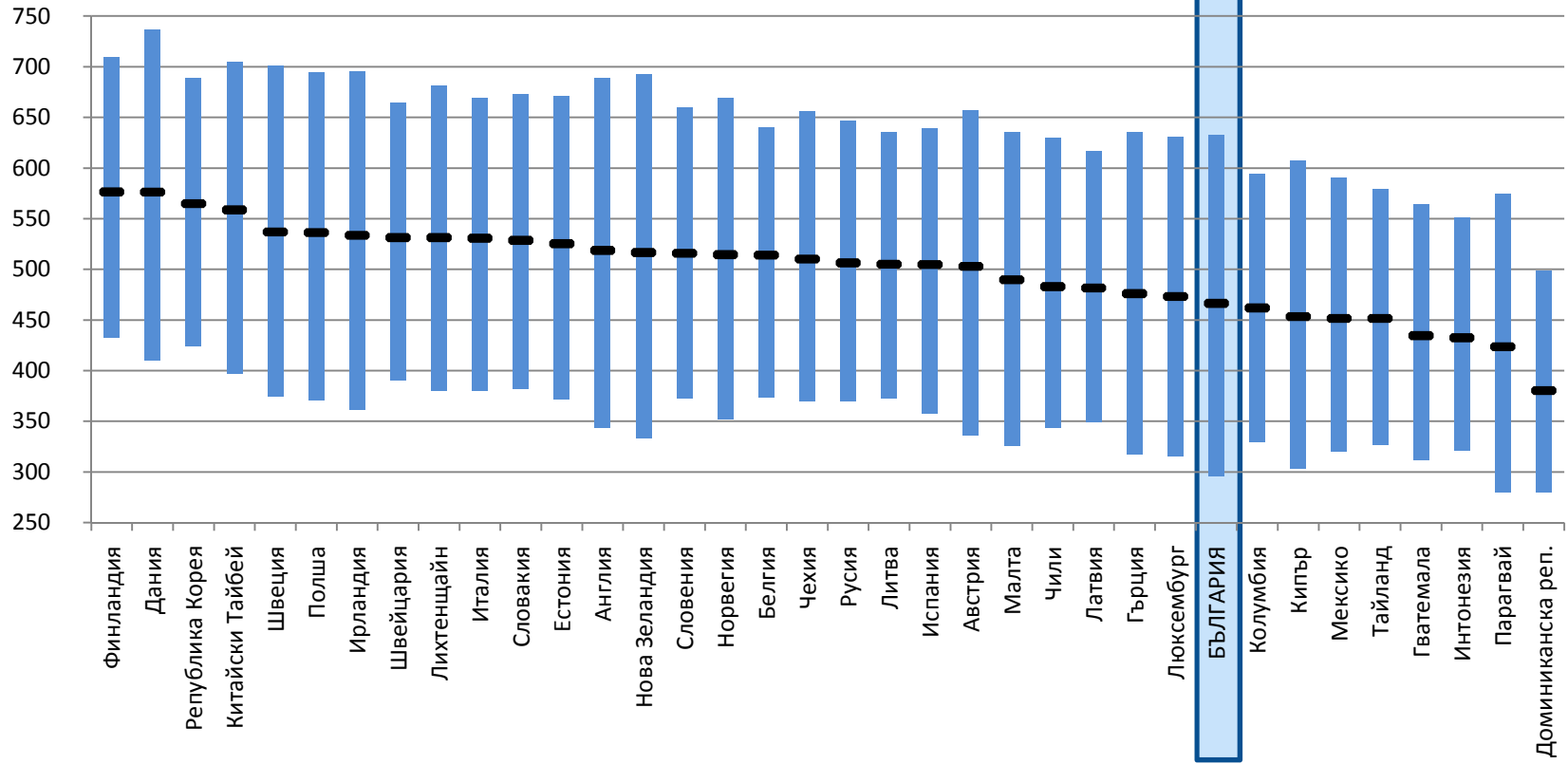
Познавателни равнища:

- Познаване (определяне, описване, илюстриране с примери)
- Осмисляне и анализиране

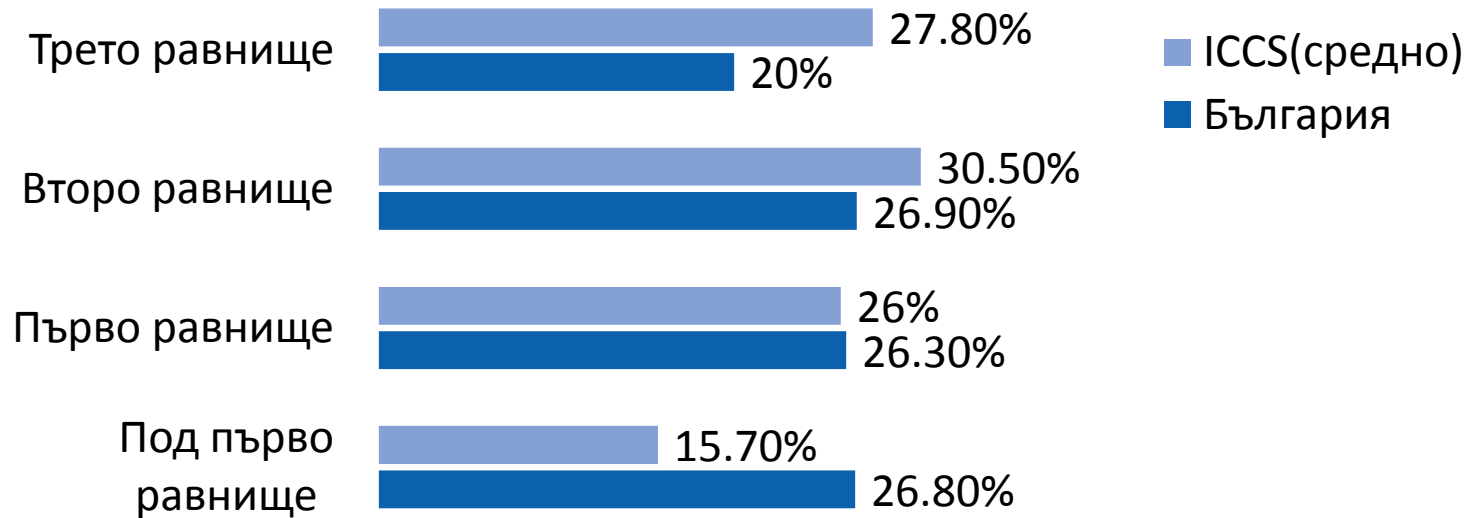
Концептуална рамка на ICCS (4)

СЪДЪРЖАТЕЛНИ ОБЛАСТИ					
	Гражданско общество	Граждански принципи	Гражданско участие	Гражданска идентичност	ОБЩО
Познаване	15	3	1	0	19 (25%)
Осмисляне и анализиране	17	22	17	5	61 (75%)
ОБЩО	32 (40%)	25 (30%)	18 (20%)	5 (10%)	80

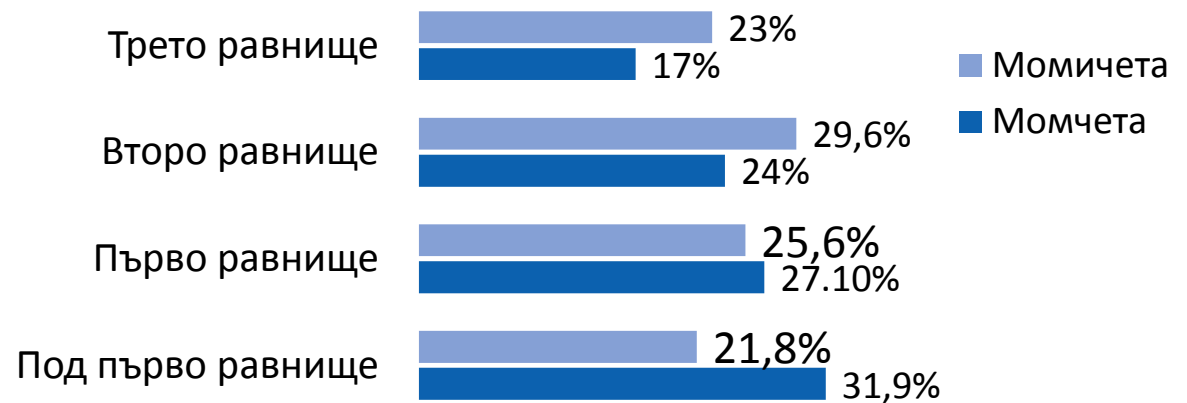
Анализ на резултатите (1)

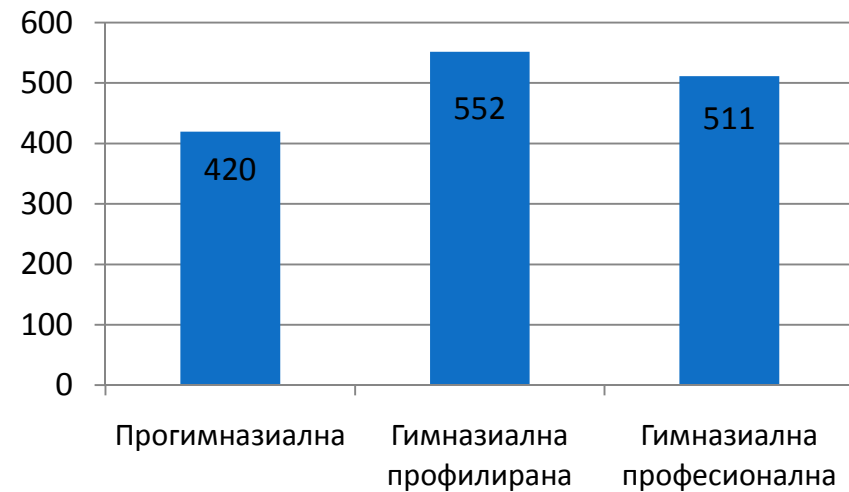
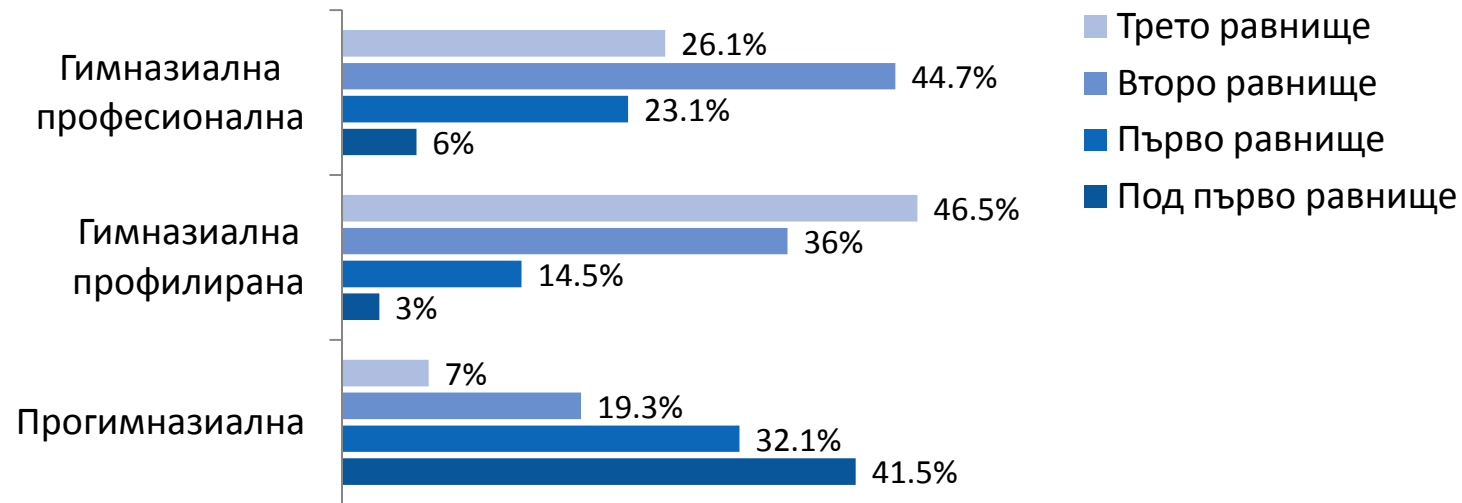
Анализ на резултатите (2)

	Моми-чета	Мом-чета	Разлика
България	479	453	25
ICCS (средно)	511	489	22

Анализ на резултатите (3)

Задача (първо равнище)

Петър си купува нови обувки за училище. След това Петър научава, че неговите нови обувки са произведени от компания, която наема малки деца в една фабрика за изработване на обувки и им плаща много малко за техния труд. Петър заявява, че никога повече няма да обуе обувките си.

Защо Петър би отказал да носи своите нови обувки?

- Той смята, че обувките, изработени от деца, не са много здрави.
- Той иска да покаже, че не подкрепя компанията, която ги произвежда.
- Той не желае да подкрепя децата, които са ги изработили.
- Той е ядосан, защото е платил за обувките повече, отколкото те в действителност струват.

България	79%
ICCS (средно)	86%
.....	
Финландия	97%
Швейцария	93%
Чехия	93%
.....	

Задача (първо равнище)

Кое от изброените е главната цел на Всеобщата декларация за правата на човека?

- Да издигне политическите права на образованите хора.
- Да намали политическите конфликти между държавите.
- Да гарантира едни и същи основни права на всички хора.
- Да направи възможно създаването на нови държави.

България	65%
ICCS (средно)	68%
.....	
Корея	92%
Китайски Тайбей	87%
Полша	84%
Финландия	82%
.....	

Задача (трето/второ равнище)

Обществен дебат означава хората открито да споделят своето мнение. Обществен дебат се провежда чрез писма до вестници, телевизионни предавания, радио беседи, интернет форуми и обществени събрания. Общественият дебат може да е по местни, държавни, национални и международни въпроси.

По какъв начин общественият дебат помага на обществото?

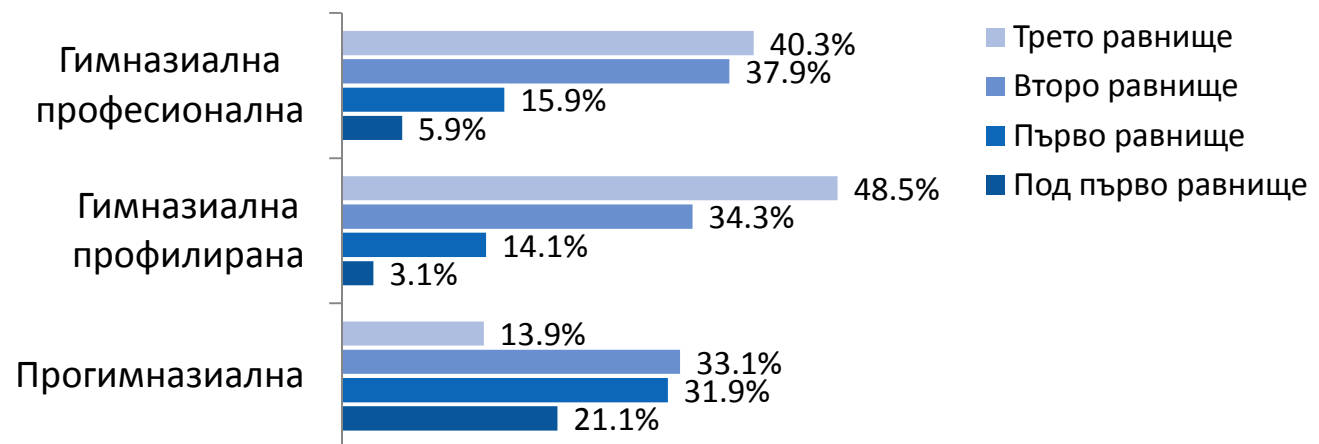
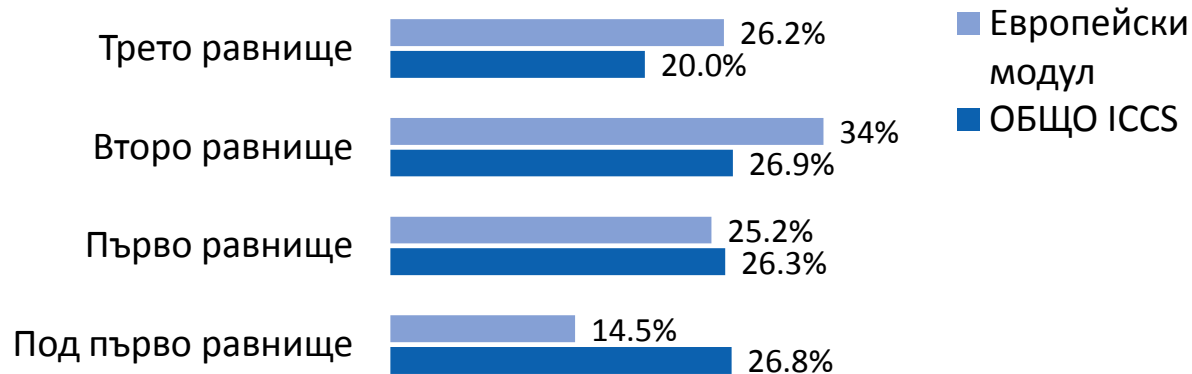
Посочете два различни начина.

1. ....
.....
2. ....
.....

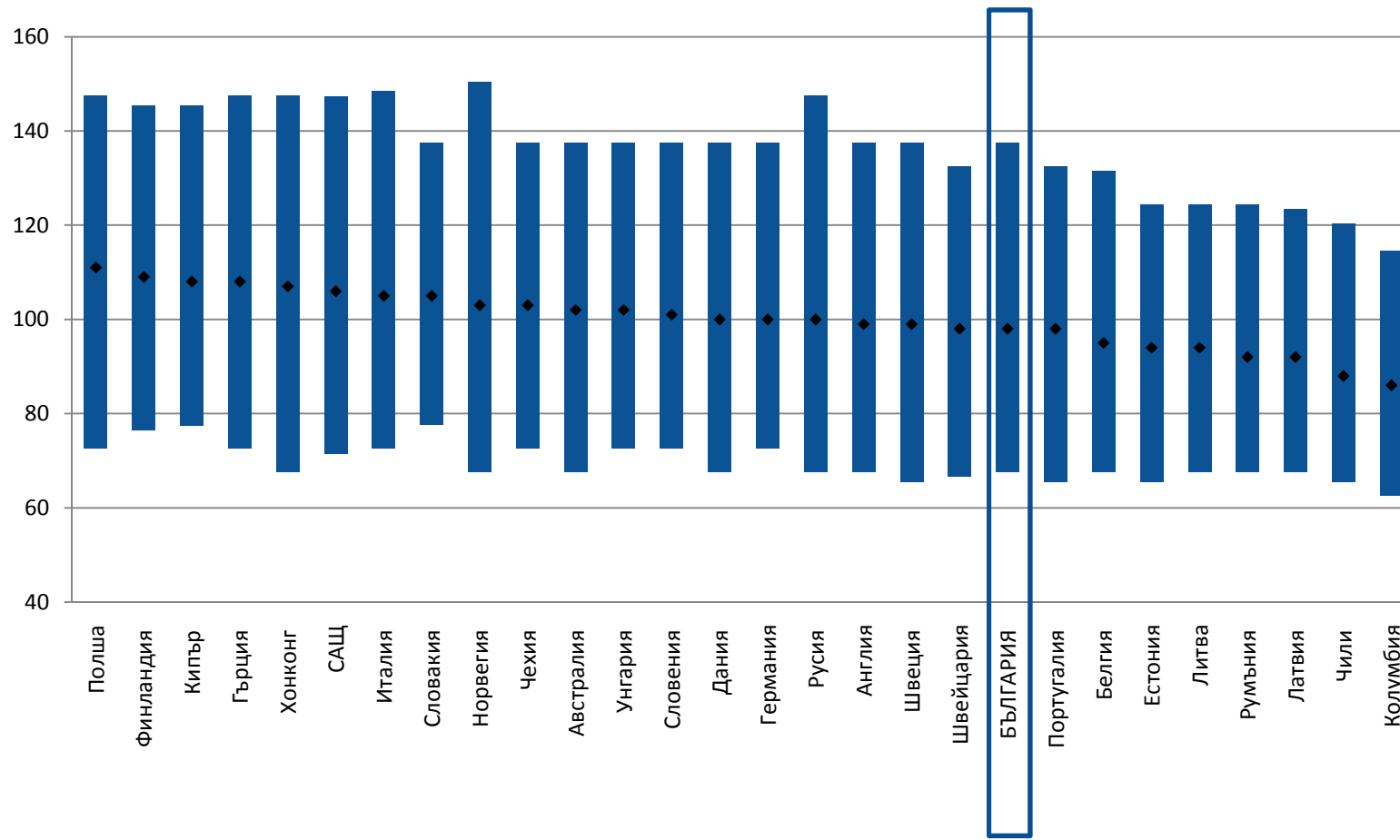
	Непълн кредит	Пълн кредит
България	51%	17%
ICCS (средно)	56%	17%
.....		
Корея	81%	39%
Дания	77%	35%
Полша	71%	27%
Словакия	69%	28%
Китайски Тайбей	69%	25%
.....		

Европейски модул

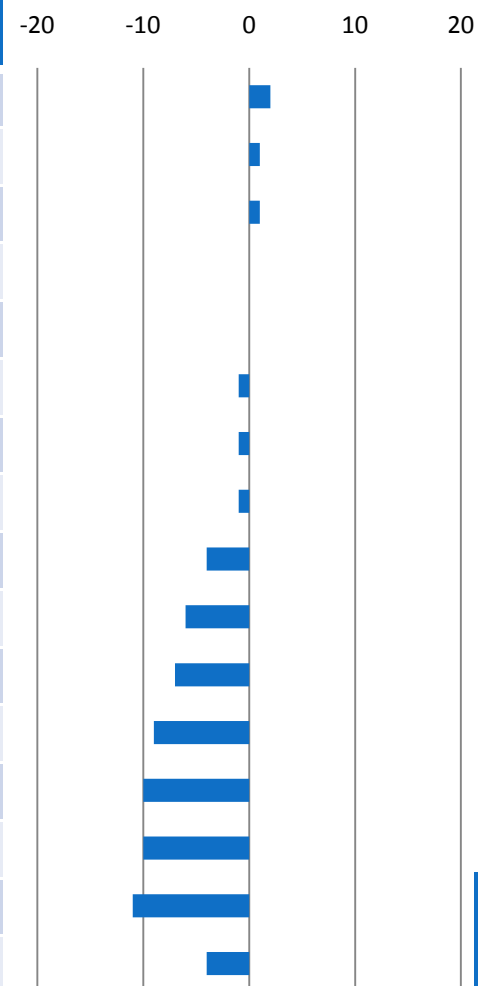

ОТ CIVED 1999 ДО ICCS 2009 (1)

ОТ CIVED 1999 ДО ICCS 2009 (2)

Държава	Среден резултат ICCS*	Среден резултат CIVED	Разлика CIVED-ICCS
Словения	104	102	3
Финландия	109	108	1
Естония	95	94	1
Чили	89	89	0
Литва	94	94	0
Италия	100	101	-1
Латвия	91	92	-1
Швейцария	94	95	-1
Колумбия	85	89	-4
Норвегия	97	103	-5
Гърция	102	109	-7
Полша	103	112	-9
Словакия	97	107	-10
Чехия	93	103	-10
БЪЛГАРИЯ	88	99	-11
Средно	96	100	-4

Средният резултат е преизчислен по скалата на CIVED 1999

Социално-икономическа и образователна среда на учениците

Модел и концепция за гражданското образование в държавите от ICCS

Възприятия, нагласи и ценности на учениците

Квалификация на учителите

Модел и концепция за гражданското образование в държавите от ICCS (1)

Как се осъществява обучението по гражданско образование?

- като отделна учебна дисциплина
- интегрирано в няколко учебни предмета
- интердисциплинарно – като отделни теми от учебното съдържание на различни учебни предмети
- извънкласни инициативи.

Модел и концепция за гражданското образование в държавите от ICCS (2)

Подход	Брой държави, прилагащи този подход (общо 38 държави в ICCS)
Отделна учебна дисциплина (задължителна)	19
Отделна учебна дисциплина (по избор)	1
Интегрирано в няколко учебни предмета	33
Интердисциплинарно – отделни теми в учебното съдържание на различни учебни предмети	28
Извънкласни инициативи	27

Държави със среден резултат значително по-висок от средното за ICCS	Среден резултат (точки)	Отделна учебна дисциплина (задължителна)	Интегрирано в няколко учебни предмета
Финландия	576		◆
Дания	576		◆
Република Корея	565	◆	◆
Китайски Тайбей	559	◆	
Швеция	537		◆
Полша	536	◆	
Ирландия	534	◆	◆
Швейцария	531	◆	◆
Лихтенщайн	531		◆
Италия	531		◆
Словакия	529	◆	
Естония	525	◆	◆
Англия	519	◆	◆
Нова Зеландия	517		◆
Словения	516	◆	◆
Норвегия	515		◆
Белгия	514		◆
Чехия	510	◆	◆

Социална среда и успех на учениците

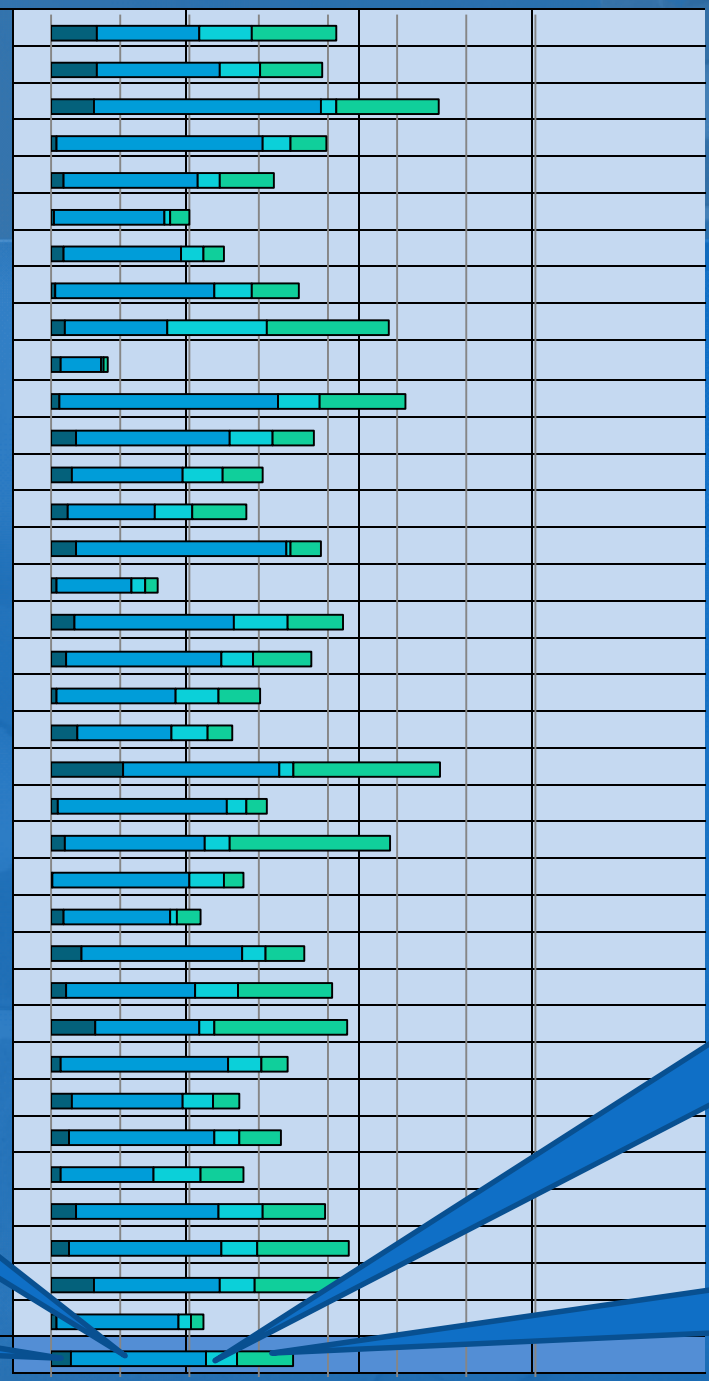
Социално-икономически статус	Дял ученици*	Среден резултат (точки)
Нисък	37%	420
Среден	43%	486
Висок	21%	536

Сборът е по-малък от 100%, защото не всички ученици са предоставили необходимата информация във въпросника за ученика.

0 5 10 15 20 25 30 35

- Австрия
- Белгия
- БЪЛГАРИЯ
- Чили
- Китайски Тайбей
- Колумбия
- Кипър
- Чехия
- Дания
- Доминиканска република
- Англия
- Естония
- Финландия
- Гърция
- Гватемала
- Индонезия
- Ирландия
- Италия
- Република Корея
- Латвия
- Лихтенщайн
- Литва
- Люксембург
- Малта
- Мексико
- Нова Зеландия
- Норвегия
- Полша
- Португалия
- Русия
- Словакия
- Словения
- Испания
- Швеция
- Швейцария
- Израел
- ИЧСС средно

Разлики в резултатите на учениците, които се обясняват с образователния и професионалния статут на родителите

Разлики в резултатите на учениците, които се обясняват с майчиния език

Влияние на интереса на родителите към обществени и политически въпроси

Влияние на други фактори

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (1)

Около 50% от учениците декларират, че се интересуват в различна степен от политически и социални въпроси.

	Дял ученици	Среден резултат (точки)	Вероятно като възрастен ще членувам в политическа партия
Интересувам се много	10%	425	40%
Интересувам се	41%	482	33%
Не се интересувам особено	37%	475	16%
Изобщо не се интересувам	12%	445	20%

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (2)

Демократични права и свободи:

	България	ICCS (средно)
Всеки да има право свободно да изразява мнението си.	98%	98%
Уважение към правата на всички	94%	95%
Хората да могат свободно да критикуват правителството.	86%	78%
Всички граждани да имат право свободно да избират ръководителите си.	91%	94%
Хората трябва да имат право да протестират срещу несправедливите закони.	93%	92%
Политическият протест да не включва насилие.	89%	89%
Да не се позволява на политическите ръководители да назначават членове на семействата си на правителствена служба.	74%	68%

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (3)

Демократични права и свободи:

	България	ICCS (средно)
Полицията трябва да има право да затваря без съд заподозрените в политическо насилие.	70%	56%
На службите за сигурност да е разрешено да проверяват писмата, телефонните обаждания и електронните съобщения на заподозрените за политическо насилие.	77%	67%
Когато е изправено пред заплаха за употреба на насилие срещу демокрацията, правителството да има правомощия да контролира медиите.	76%	78%

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (4)

Доверие към политическите партии и
институциите:

	България	ICCS (средно)
Политическите партии	32%	41%
Националното правителство	56%	62%
Медиите	70%	61%
Училището	80%	75%
Националните въоръжени сили	67%	71%

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (5)

Оценка за политическата система в България:

- 19% добрият гражданин трябва да членува в политическа партия.
- 53% политическата система в страната като цяло не функционира добре.
- 50% определят вътрешната политика като ефикасна.

Възприятия и нагласи на учениците (6)

- 87% се самоопределят като патриоти и декларират дълбоко уважение към България.

НО

- 65% предпочитат да живеят постоянно в друга държава.
- 55% смятат, че България е по-добро място за живеене от повечето други страни.

Възприятия и нагласи на учениците (7)

Равенство между половете

- 88% – мъжете и жените трябва да имат равни възможности за участие в обществено-политическия живот
- 83% – мъжете и жените трябва да получават еднакво заплащане за една и съща работа, **НО**
- 45% – мъжете са по-подготвени за политически лидери.

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (8)

Етническа и религиозна толерантност:

- 80% – равенство пред закона за всички етнически и расови групи
- 86% – равен достъп до качествено образование за всички етнически и расови групи
- 79% – еднакви възможности за добра работа за всички етнически и расови групи
- 82% – училището трябва да учи на уважение към всички етнически и расови групи.

Възприятия, ценности и нагласи на учениците (9)

Отношение към религията и религиозна принадлежност:

84% посочват, че изповядват някаква религия.

От тях ...

Посещават религиозна служба ...	
...никога.	19%
...по-рядко от веднъж в годината.	16%
...поне веднъж в годината.	37%
...поне веднъж в месеца.	20%
...поне веднъж в седмицата.	8%

Училището – територия за граждански инициативи (1)

През погледа на учителите:

Инициативи, свързани с ...	България	ICCS (средно)
опазването на околната среда	43%	49%
човешките права	9%	30%
групи в неравностойно положение	23%	32%
културни прояви	73%	68%
мултикултурни и интеркултурни прояви	44%	36%
благоустройството на селището	37%	32%
спорт	79%	70%

Училището – територия за граждански инициативи (2)

През погледа на учениците:

Участие в ...	България	ICCS (средно)
публични дебати	52%	44%
избор на представители в училищен парламент	52%	76%
диспути за начина на управление на училището	31%	40%
културни прояви	66%	61%
избор за училищен парламент като кандидати за представители на класа	34%	42%

Участие в граждански инициативи извън училището

През погледа на учениците:

Участие в ...	България	ICCS (средно)
младежки организации на политически партии	9%	10%
дейности, свързани с опазването на околната среда	41%	29%
прояви в защита на човешките права	21%	16%
доброволчески групи	37%	34%
прояви в защита на социална кауза	40%	39%
културни инициативи	17%	14%

Квалификация на учителите (1)

	България	ICCS (средно)
Човешки права	89%	93%
Културни и етнически общности	90%	84%
Гласуване и избори	81%	86%
Икономика и бизнес	47%	60%
Права и отговорности на работното място	90%	87%
Глобално общество и международни организации	80%	75%
Опазване на околната среда	89%	92%
Емиграция и имиграция	86%	79%
Равенство между половете	88%	93%
Граждански права и отговорности	87%	94%
Конституция и политически системи	85%	81%
Медии	73%	86%
Доброволчество	57%	69%
Законодателни институции и съдилища	46%	59%

Квалификация на учителите (2)

Какво трябва да се промени, според учителите:

	България
Повече учебни материали и учебници по гражданско образование	27%
По-добри учебни материали и учебници	40%
Допълнително обучение по методиката на преподаване	21%
Допълнително обучение по теми от учебната програма	27%
По-добро сътрудничество между учителите по различни учебни предмети	13%
Повече учебно време за гражданското образование	50%
Повече възможности за проекти	25%

Изводи

1. Концепция за гражданското образование в училище
2. Учебно съдържание, методи и форми на преподаване
3. Квалификация на учителите
4. Училището – територия за гражданска изява на учениците

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

www.ckoko.bg

ВЪПРОСИ И КОМЕНТАРИ ...